

ANGLICISMES DE L'INFORMATIQUE DANS LE LANGAGE COURANT

Silvia Pitiriciu
(*Craiova, Romania*)

Le jargon informatique s'est développé rapidement en roumain, surtout dans les deux dernières décennies. L'ordinateur a influencé le langage courant des jeunes. L'utilisation des noms et des verbes anglicismes dans les conversations actuelles posent des problèmes de flexion, d'orthographe et de la sémantique. Certains noms et verbes anglicismes ont été créés en roumain des familles lexicales. L'inventaire actuel des mots de l'informatique utilisé dans le langage oral et écrit enrichit l'inventaire des termes internationaux.

Mots-clés: *anglicismes, jargon informatique, noms, verbes, flexion*

L'influence de l'anglais sur le roumain est un phénomène complexe, caractérisé par la prolifération constante d'un fond international de termes¹, à partir du XXe siècle jusqu'à nos jours. Il existe des termes, empruntés à l'anglais britannique et à l'anglais américain, qui posent des problèmes d'adaptation orthographique, orthoépique, morphologique² et sémantique. Les anglicismes sont des mots en cours d'adaptation au système de la langue roumaine³, une particularité qui les distingue autant des emprunts complètement assimilés que de ceux qui ont entièrement gardé leur caractère étranger (qu'on appelle des xénismes)⁴.

Dans la linguistique roumaine⁵, les anglicismes sont étudiés et classifiés, d'un côté, en tant qu'emprunts nécessaires qui n'ont pas

¹ Cf. Ciobanu, 1996; Todi, 2004a: 22–27.

² Voir DCR, DOOM; Topală, 2006 a: 261–266; Topală, 2006 b: 425–433.

³ Cf. Todi, 2004 b: 240–242.

⁴ Cf. Avram, 1997; DCR, 1997: 13; Stoichițoiu Ichim, 2001: 83–84.

⁵ Voir Puscariu, 1976: 371; Stoichițoiu Ichim, 1992: 169–176; Stoichițoiu Ichim, 2006: 33–34.

d'équivalents roumains et peuvent être motivés du point de vue dénотatif ou connotatif⁶, et de l'autre côté, comme des emprunts inutiles ou «de luxe», résultant de la connaissance insuffisante des ressources internes ou bien de la commodité et de la hâte de ceux qui traduisent les termes qui ne tiennent pas compte qu'il existe un équivalent lexical dans la langue maternelle. Les anglicismes, quels qu'ils soient, sont largement répandus dans les médias, d'où ils pénètrent rapidement dans la langue de tous les jours. Ils sont utilisés dans des domaines différents: informatique, économie, politique, sport, dans le secteur commercial et publicitaire etc.

Le langage informatique a sa propre terminologie⁷. Certains des termes les plus répandus, en général des noms et des verbes, ont pénétré également dans la langue courante. Les situations de communication permettent souvent l'interférence du langage standard avec le registre familier. Cela s'explique non seulement par le haut degré de développement de la technologie et d'informatisation de tous les secteurs d'activité, mais aussi par la place que ces termes occupent dans le vocabulaire des utilisateurs, notamment dans celui des jeunes.

a. Un grand nombre d'anglicismes qui sont des noms du jargon informatique sont fréquemment promus par les médias. Ils ont des sens dénотatifs. Par exemple:

blog «journal en ligne»: *Fiica mai mică a președintelui Traian Băsescu și-a deschis un blog personal în pragul alegerilor euro-parlamentare. (Cotidianul/19.05.2009, Elena Băsescu și-a deschis blog de campanie: Jurnalul real al Elenei B.);*

browser «logiciel qui permet à l'utilisateur d'afficher et de manœuvrer des informations contenant du texte, des images et du son qui se trouvent sur une page du réseau global»; «logiciel de navigation sur Internet»: *Scenariul reclamei prezintă formarea paginii de start a browser-ului din piesele de lemn ale unui joc pentru copii. (Tehnopol/14.05.2009, Google apelează la publicitatea pe TV pentru a-ți promova browser-ul Chrome);*

chat «conversation sur Internet»: *Jocurile online, chat-ul, messenger-ul, forumul sau muzica sunt principalele motive pentru care copiii mai mici de 14 ani accesează calculatorul. (Thenopol/02.04.2009,*

⁶ Cf. Stoichițoiu Ichim, 2006: 33.

⁷ Voir Zafiu, 2001: 86–91.

Studiu: Jocurile online, chat-ul, messenger-ul – accesate de copii până în 14 ani);

computer «ordinateur»: *Captura obținută de la computerul de bord al unui avion de vânătoare F16 belgian înfățișează un avion inamic reperat ca țintă deasupra regiunii de excludere aeriană. (www.evz.ro/31.03.2011, Lumea văzută prin teleobiectiv. Ținte deasupra Libiei);*

driver «programme de contrôle qui traduit les commandes d'un logiciel afin de permettre à l'ordinateur de communiquer avec un périphérique»: *Driverul de imprimantă a fost dezinstalat. (welcome. solutions. brother.com/08.09.2011, Cum dezinstalez driverul de imprimantă?);*

hacker «pirate informatique»: *Hackerul a dezvăluit inclusiv parole și detalii ale unor conturi aparținând mai multor jurnaliști suedezi în domeniul politic. (www.gandul.info/28.10. 2011, Cea mai importantă scurgere de date din istoria Suediei);*

hard «disque magnétique de grande capacité pour stockage de données»: *Virus care ataca hardul calculatorului. (http://infoportal.rtv.net/19.12.2011, IT&C – Virus care ataca hardul calculatorului);*

laptop «ordinateur personnel portable à batteries ou courant électrique»: *Gașca de cartier urmărea de fapt un vecin de 19 ani al celor doi, care îi acuzase că i-au furat laptopul iubitei sale și l-au confundat cu una dintre victime. (Monitorul de Galați/27.04.2009, Atac armat, din confuzie, pentru un laptop furat);*

mouse «dispositif d'ordinateur»: *Tehnologia a pătruns până și în lumea magiei albe și a înlocuit vechile ustensile ale ghicitoarelor cu tastatura, mouse-ul și camera web. (Cancan/19.03.2009, Vrăjitorie spirituală);*

site «endroit où on peut avoir accès à des informations utiles (textes, images, sons, programmes) dans un réseau d'ordinateurs, d'habitude Internet»: *Câteva servicii ce oferă informații meteo prin intermediul widget-urilor ce pot fi preluate pe site-urile personale sau pe blogurile de călătorii. (www.gtd20.ro/08.02.2011, Vremea pe site-ul tău);*

soft «logiciel»: *Trebuie descărcat softul J de validare valabil de la 01.04.2011. (www.info-expert.ro, 1. 04. 2011, Modificare declarație 112 începând cu 01.04.2011);*

stick (cf. *memory stick* «clé de mémoire»): *Deputații vor acum să dea stick-uri de 4G pentru a facilita accesul la manualele în format electronic.* (www.mandrivausers.ro/27.12.2011, *Cornul, laptele și... stick-ul*);

target «cible»: *Target-ul este un obiectiv pe care ți-l planifici pe termen scurt sau lung* (www.autodezvoltare.com/09.12.2011, *Construirea unui target*).

De tels anglicismes sont fréquents dans le langage des jeunes. Ils ne posent pas de problèmes ni du point de vue sémantique, ni du point de vue graphique.

La capacité dérivative de la langue roumaine peut être observée aussi dans la création des noms diminutifs à partir des bases anglicismes; ceux-ci confèrent une note familière à la communication:

blogușor: *Prima mea postare pe acest blogușor (jully-mrrr.blogspot.com/17.11.2010, Minciuni cu gust dulce: Mmm. Prima mea postare pe acest blogușor).*

hackeriță: *Cea mai frumoasă hackeriță din lume este rusoaică și are doar 21 de ani*

(stirileprotv.ro/26.12.2011, *Cea mai frumoasă hackeriță din lume este rusoaică și are doar 21 de ani*).

softuleț: *Vă prezentăm un nou softuleț cu ajutorul căruia puteți decoda complet gratuit o gamă destul de mare de telefoane mobile Motorola și câteva modele din platforma Sonyericsson.* (www.gsmhelp.ro/28.05.2008, *Un nou softuleț complet gratuit pentru decodari Motorola și Sonyericsson!*).

La plupart des dérivés de ces noms anglicismes sont toutefois des verbes:

(a) blogui: *Să bloguiesc sau să nu mai bloguiesc, asta-i întrețarea!* (viatameainstrainatate.blogspot.com/03.10.2011, *Viața mea în străinătate: să bloguiesc sau să nu mai bloguiesc...*);

(a) chatui: *Chatuiește cu un reprezentant online.* (jsr.imasteips.com/07.03.2011, *Târg virtual, locuri de muncă, loburi noi*);

(a) hackeri: *Poate ar fi bine să faceți un site separat pentru WIK-IRO, ca atunci când cineva va fi deranjat de ADEVARURILE plublicate (SPER SA FIE CATI MAI MULTI DERANJATI, SI DE CAT MAI SUS), vor începe să hackerească site-ul și să rămânem măcar*

cu unul. (romaniacurata.ro/17.12.2011, WIKI-RO: Alianța pentru o Românie Curată);

(a) **messengeri** (cf. **Messenger** «aplicație de chat»): *Grave Land, ești membru ND? poate stăm de vorbă pm me sau messengerează-mă dacă ai dispoziția necesară.* (forum.softpedia.com/25.10.2005, *Cum explicați Holocaustul?*).

La dérivation contribue à l'adaptation partielle des anglicismes à l'orthographe de la langue roumaine. C'est ainsi que se produit le passage des termes spécialisés dans la langue commune. Le sens des dérivés s'élargit.

b. *Parmi les anglicismes du langage informatique⁸ le verbe est très présent, par le biais de calques et d'emprunts. La plupart des formes transposent les verbes de l'anglais. D'autres ont comme point de départ le nom à partir duquel s'est formé le verbe:*

(a) **downloada** (< anglais to download «télécharger un fichier du réseau»): *Cum se downloadează fișiere audio de pe YouTube.* (www.youtube.com/18.07.2011, [Cum se downloadează fișiere audio de pe YouTube](#));

(a) **printa** (< anglais to print «imprimer un document à l'aide de l'imprimante»): *Cum se printează un document față/verso?* (www.avarvarei.ro/30.10.2010, *Cum se printează un document față/verso?*);

(a) **targeta** (< anglais to target «cibler»): *Ce face primul troian identificat ce targetează utilizatorii telefoanelor Android?* (www.roportal.ro/13.12.2011, *Ce face primul troian identificat ce targetează utilizatorii telefoanelor Android?*);

(a) **updatea** (< anglais to update «mettre à jour»): *Cum se updatează versiunea unui PSP modat.* (forum.psp-fanatik.ro, 2.03.2010, *Cum se updatează versiunea unui PSP modat?*);

(a) **upgrada** (< cf. anglais to upgrade «améliorer»): *Yahoo își upgradează serviciul de mail.* (www.hit.ro/24.05.2011, *Yahoo își upgradează serviciul de mail. Vezi ce noutăți aduce.*)

Parallèlement au sens spécialisé, repris directement de l'anglais standard, il circule aussi le sens acquis par la langue commune, par extension:

⁸ Voir Zafiu, 2005.

(a) accesa (< anglais *to access* «entrer sur...», «obtenir»): 12% dintre internauții români accesează Facebook de mai multe ori pe zi... (www.cautcursvalutar.ro/30.12.2011, *Evoluție Rețelele Socializare*); Sebastian Vlădescu, ministrul Finanțelor, a declarat astăzi că mulți dintre cei care accesează fonduri europene nu sunt persoane cinstite. (www.manager.ro/24.10.2011, *Ce trebuie să știe un manager pentru a-și proteja datele din PC-PC*);

(a) bana, cf. anglais *ban* «interdire»: Facebook banează 20.000 de conturi zilnic. (www.hit.ro/internet.../28.12.2011, *Facebook baneaza 20.000 de conturi zilnic*); China banează filmele Time Travel. (www.bestmusic.ro/25.04.2011, *China banează artiștii activiști, după scandalul Bjork*);

(a) cancela (< anglais *to cancel* «annuler»): Este virus cred, canceleaza fișierul... (www.extreamcs.com/28.12.2011, *Ping.exe*); Și ăla s-a tot enervat și a zis că-mi cancelează o comandă. (www.paginaloteristilor.ro/10.03.2006, *Experienta cumparaturi online – butterflyphoto.com*);

(a) scana (< anglais *to scan* «analyser à l'aide d'un scanneur», «examiner»): McAfee Site Advisor este site-ul de la McAfee ce scanează online orice site asupra potențialelor probleme de securitate ce implică viruși. (www.worldit.info/23.01.2010, *Cum să verifici dacă site-ul tău conține viruși?*); Într-o manieră relaxată, Traian Băsescu a scanat situația politică de la Chișinău și a dat verdicte parcursului european al RM, cu atenție criticând actuala guvernare, în fața numeroșilor tineri români din diaspora, reuniți la Școala de vară de la Sulina. (cenusadi.wordpress.com/18.08.2011, *Băsescu «ceartă» Chișinăul, lezând suveranitatea RM*).

(a) seta, cf. anglais *set* «établir», «sélectionner ou configurer les paramètres de fonctionnement d'un système technique informatisé (appareil, équipement, machine, installation, etc.) conformément à une méthodologie spécifique et en accord avec une certaine option opérationnelle»: Cum se setează un homepage? (www.stealthsettings.com/06.01.2009, *Cum se setează un homepage?*).

Le sens du verbe s'est élargi: «être fixé, se donner un but»: În momentul în care tu te setezi pe ceva, ești de neoprit, indiferent care ar fi argumentele celuilalt⁹ (www.romlit.ro/08.12.2011, *Setare*).

⁹ Voir Zafiu, 2008.

Le deuxième sens, c'est-à-dire le sens commun, peut être emprunté à l'anglais ou bien créé dans la langue dans laquelle l'anglicisme est entré. Dans ce processus, il est sélectionné de la sphère sémantique du verbe anglicisme au moins un sème qui permet le transfert du langage spécialisé vers la langue commune. Par la sémantique, les anglicismes «tampon» représentent une catégorie intermédiaire, située entre le langage technique et le langage commun. Ils reflètent l'importance de l'ordinateur dans tous les domaines d'activité ainsi que le rôle de la presse et de la télévision dans la vie courante.

Le langage de l'informatique a un fort impact sur la langue roumaine. La pénétration des termes de l'anglais engendre des problèmes de normalisation et d'orthographe. Le roumain conserve la graphie des termes anglais, conformément aux normes promues dans et par le DOOM (*Dictionnaire orthographique, orthoépique et morphologique*).

BIBLIOGRAPHIE

Avram, Mioara. Anglicismele în limba română, București, Editura Academiei Române, 1997.

Ciobanu, Georgeta. Anglicismele în limba română, Timișoara, Editura Anphora, 1996.

Pușcariu, Sextil. Limba română I. Privire generală, București, Editura Minerva, 1976.

Stoichițoiu Ichim. Adriana, Împrumuturi „necesare” și împrumuturi „de lux” în limbajul publicistic actual, in vol. Comunicările Hyperion I, București, Editura Hyperion XXI, 1992, p. 169–176.

Stoichițoiu Ichim. Adriana, Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate, București, Editura ALL, 2001, p. 83–117.

Stoichițoiu Ichim, Adriana. Aspecte ale influenței engleze în româna actuală, București, Editura Universității din București, 2006.

Todi, Aida. Aspects du vocabulaire politique dans le roumain actuel, in vol. Limba și vorbitorii, București, Editura Arvin Press, 2004, p. 240–242.

Todi, Aida, Nevaci, Manuela. Termeni de origine engleză în limba română actuală “ artă și cinematografie, in vol. Universitaria Ropet, Petroșani, Editura Universitas, 2004, p. 22–27.

Topală, Dragoș Vlad. Aspecte morfologice ale substantivelor anglicisme din limba română actuală (cazul și articularea), in „Annales Universitatis Apulensis, Series Philologica”, Nr. 7/2006, p. 261–266.

Topală, Dragoș Vlad. Aspecte morfologice ale anglicismelor din limba română actuală (genul și numărul), in vol. Studii de gramatică și de formare a cuvintelor. În memoria Mioarei Avram (coord. acad. Marius Sala), București, Editura Academiei Române, 2006, p. 425–433.

Zafiu, Rodica. Diversitate stilistică în româna actuală, București, Editura Universității din București, 2001.

Zafiu, Rodica. Verbe din jargonul informatic, in „România Literară”, Nr.20/2005 (<http://www.romlit.ro>)

Zafiu, Rodica. Setare, în „România Literară”, Nr. 36/2008 (www.romlit.ro)

ABRÉVIATIONS

DCR = Florica Dimitrescu, *Dicționar de cuvinte recente*, București, Editura Logos, 1997.

DOOM = Academia Română, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

АНГЛИЦИЗМИТЕ ОТ СФЕРАТА НА ИНФОРМАТИКАТА В СЪВРЕМЕННАТА РАЗГОВОРНА РЕЧ

Жаргонът на информатиката се разви бързо в румънския език, най-вече в последните две десетилетия. Компютърът повлия върху речта на младите, особено в лексикален аспект. Съществителните и глаголите англицизми, използвани в разговорите по чата, влязоха и във всекидневната реч на младите. Някои от тях дори пораждат цели лексикални гнезда. Има категории думи, които представляват интерес от гледна точка на морфологията, семантиката, правописа и правоговора. Англицизмите са лексеми, които създават проблеми при лингвистичната интеграция и адаптацията.

Ключови думи: англицизми, жаргон на информатиката, име, глагол, окончание

ANGLICISMS FROM THE SPHERE OF INFORMATICS IN CONTEMPORARY COLLOQUIAL SPEECH

Silvia Pitirichiu
(Craiova, Romania)

The jargon of informatics developed very quickly in the Romanian language especially in the last two decades. Computer influenced the speech of young people particularly in lexical aspect. The nouns and verbs borrowed from English and used in conversations on the chat also entered the everyday speech of the youth. Some of them even engender whole lexical groups. There are categories of words which are of interest from the point of view of morphology, semantics, spelling and orthoepy. Anglicisms are lexemes which cause problems in linguistic integration and adaptation.

Key words: anglicisms, jargon of informatics, noun, verb, ending.